การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ *

เยาวเรศ ภักดีจิตร[**] ภิรญา โพธิพิทักษ์[**]

(วันที่รับบทความ: 21 ตุลาคม 2565; วันแก้ไขบทความ: 30 พฤศจิกายน 2565; วันตอบรับบทความ: 10 ธันวาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ และ 3) ประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 20 คน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียน จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบประเมินความเหมาะสม 3) แบบประเมินพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ 4) แบบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวณ กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสื่อ แหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ 3) การประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ย 20.30 คิดเป็นร้อยละ 67.68 และนักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้, ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น, กลุ่มชาติพันธุ์, ชุมชนเป็นฐาน, สมรรถนะผู้เรียน

---

* บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(สกสว.)

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2565, E-mail: aor.01@hotmail.com , maew747@hotmail.com

Development of a Learning Process in History, Art, Culture and Wisdom of the Ethnic Groups in Nakhon Sawan Province by Using Community Base for Enhancing the Learner Competency in the 21st Century*

Yaowares Padkeejit ** **Piraya Photipitak** **

(Received: October 21, 2022; Revised: November 30, 2022; Accepted: December 10, 2022)

Abstract

This research objectives were 1) to create a community-based learning management plan for the history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups, 2) to develop the learning process of history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups, and 3) to evaluate the learning outcomes of history, arts, culture and local wisdom of the ethnic groups. The target group was a purposive selection, consisting of 20 representatives of the ethnic groups, 100 school administrators, teachers, and students. The data were collected by employing 1) an interview form, 2) a suitability assessment form, 3) a behavior and learning process assessment form, 4) a learning achievement form, and 5) an opinion questionnaire and analyzed by using percentage, mean, standard deviation and descriptive data analysis. The results showed that: 1) Creating a learning management plan for learning history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups comprised a total of 5 topics: Lao Ethnic Group, Mon Ethnic Group, Vietnamese Ethnic Group, Muslim ethnic groups, and Chinese ethnic groups, overall, it was at a high level of suitability quality. 2) The development of the learning process of history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups was found that the students had a collaborative learning process, the process of seeking knowledge group, group process, building their own knowledge, learning from media, a source of learning and local wisdom, having learning skills, cooperation skills, communication skills, creative and innovative skills, information skills, media and technology, life and career skills. 3) The evaluation of learning history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups found that students had overall learning achievements with a mean score of 20.30, representing 67.68% and the students had their opinions on the community-based learning management overall with at a high level.

Keywords: Learning Process Development, History, Arts, Culture and Local Wisdom, Ethnic Groups, Community-Based, Learner Competencies

* Research Article, Nakhon Sawan Rajabhat University, The research funding from The Thailand Research Fund, Thailand Science Research and Innovation

** Lecturer in Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2022, E–mail: aor.01@hotmail.com

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี รวมถึงการเป็นโลกดิจิทัลที่ข้อมูลในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดการเปลี่ยนแปลง เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วในทุกมิติ การพัฒนาศักยภาพของคนถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หลายปีที่ผ่านมา ระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยให้คำจำกัดความ “ทักษะในศตวรรษที่ 21” ว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันที่ซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่หลากหลายและแตกต่างกันไป เช่น มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นทักษะทางด้านเทคโนโลยี รวมทั้งมีทัศนคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ทักษะการคิดที่ซับซ้อน ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการท่องจำ (Saavedra and Opfer, 2012)

กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ถือว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังเป็นการเรียนแบบสมมติ “ดังนั้นครูเพื่อศิษย์จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์” ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ของศิษย์จากเน้นเรียนวิชาเพื่อได้ความรู้ ให้เลยไปสู่การพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในยุคใหม่ ย้ำว่าการเรียนรู้ยุคใหม่ ต้องเรียนให้เกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหน้าที่ของครูเพื่อศิษย์จึงต้องเปลี่ยนจากเน้น “สอน” หรือสั่งสอนไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (inspire) แก่ศิษย์ ให้ศิษย์ได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) และศิษย์งอกงามทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้ จากการลงมือปฏิบัติของตนเป็นทีมร่วมกับเพื่อนนักเรียน เน้นการงอกงามทักษะในการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้มากกว่าตัวความรู้ ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนแนวทางการทำงานจากทำโดดเดี่ยวคนเดียว เป็นทำงานและเรียนรู้จากการทำหน้าที่ครูเป็นทีม โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อันได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพของผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม การศึกษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน จากบุคคลและองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนรู้ใน

ห้องเรียน กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เจตคติที่พึงประสงค์ ตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนและผู้เรียนจะได้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งโดยการบรรลุวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชนและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2557; กล้า ทองขาว, 2561; Bednar and Simpson, 2013; Bedri, Frein and Dowling, 2017)

ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นต้นแบบของการเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย ทั้งแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างก็ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย การที่จะศึกษาข้อมูลของประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ จำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครสวรรค์ ให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนในปัจจุบันชุมชน โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ได้มีพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มุ่งเน้นประโยชน์แก่ผู้เรียนและชุมชนร่วมกัน โดยการจัดหาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ของชุมชน ที่นำมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และทันสมัยมากขึ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้เรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ สมรรถนะและทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องได้รับประสบการณ์ตรงและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในบริบทชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการ จัดการเรียนรู้ในการส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความรู้สึกที่ดี มีความสุขกับการเรียนเป็นคน

เก่งฉลาด รู้จักคิดวิเคราะห์และใฝ่รู้ตลอดเวลา ส่งเสริมให้ผู้เรียน รัก หวงแหน ภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของชุมชน และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์และสืบสานอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นของตน

วัตถุประสงค์การวิจัย

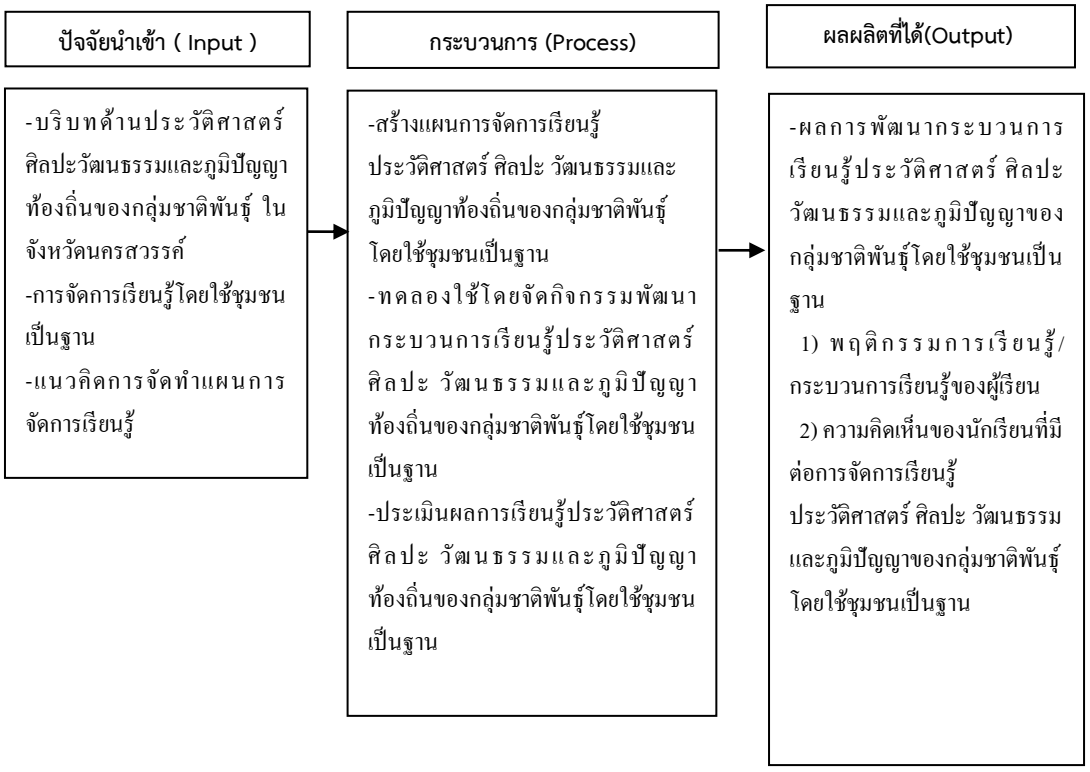
1. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

2. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

3. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ (สุชาติ แสงทอง, 2557) แนวคิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ 2) ทักษะการร่วมมือ 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีและ 6) ทักษะชีวิตและอาชีพ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2553; จิราภา เต็งไตรรัตน์, 2554; วิจารณ์ พานิช, 2555) และศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (กล้า ทองขาว, 2550; จงกลณี ภัทรกังวาน, 2561; Melavilleet al., 2015) และผู้วิจัยได้ออกแบบการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน ผู้วิจัยศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย บุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชน จำนวน 5 คน และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและตัวแทนนักศึกษา จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกต
2. แบบฟอร์มแผนการจัดการเรียนรู้
3. แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยการลงพื้นที่ภาคสนาม สำรวจ สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. จัดกลุ่มระดมสมองพัฒนาและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
3. ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
4. ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง (ไทดำ) กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวน กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน รวมทั้งสิ้น 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนบ้านแก่งชัชวลิตวิทยา จำนวน 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนวัดบางมะฝ่อและโรงเรียนโกรกพระ จำนวน 30 คน ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จำนวน 20 คน ครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนวัดฆะมัง จำนวน 15 คน และครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองเนิน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน/กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง (ไทดำ) กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวน กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน รวมทั้งสิ้น 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนบ้านแก่งชัชวลิตวิทยา จำนวน 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนวัดบางมะฝ่อและโรงเรียนโกรกพระ จำนวน 30 คน ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จำนวน 20 คน ครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนวัดฆะมัง จำนวน 15 คน และครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองเนิน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้นักเรียนทำ และนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ไปให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวณ กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.25)

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสื่อ แหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ

3. การประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 20.30 คิดเป็นร้อยละ 67.68 และนักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวน 5 เรื่อง โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชนและความต้องการของนักเรียนและชุมชน อีกด้วยสถานศึกษาได้ดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ เรื่องราวด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์และส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา

นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และส่งเสริมให้นักเรียนรัก หวงแหน และสืบสาน อนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ เรียนรู้จากสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ร่วมกันวางแผนและสร้างผลงานหรือชิ้นงาน และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และการนำเสนอผลงานต่าง ๆ 2) ขั้นทบทวนการเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ศึกษาข้อมูลสารสนเทศจากปราชญ์ชุมชน และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) ขั้นสรุปองค์ความรู้ ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ เอกสาร สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับประยุกต์ในการสรรค์สร้างผลงาน หรือเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ David Kolb กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัส “ธรรมชาติที่แท้จริงขององค์ความรู้นั้น” ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การอ่านหนังสือ การทดลองการพูดคุยและการประชุม เป็นต้น 2. การสะท้อนการเรียนรู้/ทบทวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสะท้อนคิด ผ่านการเขียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้การบันทึกการเรียนรู้การทำการบ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน 3. การสรุปองค์ความรู้ ผู้เรียนจัดสร้างองค์ความรู้ใหม่ผสานกับองค์ความรู้เก่าด้วยตนเอง ผ่านการเขียนแผนภาพมโนทัศน์ การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็นรูปแบบหรือกรอบความคิด การนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4. การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติ ทดสอบพิสูจน์การเรียนรู้ของตนเอง รวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ที่ถูกต้องหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงสำหรับดำเนินการเรียนรู้ต่อไป (Bedri and Dowling, 2017) ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น บูรณาการสาระท้องถิ่นเป็นการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ สมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดิษยุทธ์ บัวจูม และคณะ (2557) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะแนงวิทยา พบว่า 1) ผลจากการพัฒนาได้หลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาทอผ้าลายลูกแก้วและทำอุปกรณ์ทอผ้าจำนวน 60 ชั่วโมง โดยเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านควบคู่การฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน (2) ร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพในชุมชน (3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น (4) วิพากษ์หลักสูตรท้องถิ่น และ (5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร 2) ผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่น พบว่า (1) นักเรียนที่เรียน

ทอผ้าลายลูกแก้วมีความสนใจในอาชีพอยู่ในระดับสนใจมาก และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีความสนใจในอาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วและนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีทักษะในอาชีพท้องถิ่นอยู่ในระดับดี ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ ภักดีจิตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษามีจำนวน 4 หน่วย ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ 2) กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ 3) ขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์ และ 4) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสื่อ แหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้งอาจเป็นเพราะผู้เรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้น ได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ การแก้ปัญหา จากบริบททางประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชนใน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกันวางแผนการทำงานและการเรียนรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีในการสร้างองค์ความรู้และการแก้ปัญหาได้ ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสรรค์สร้างผลงานหรือชิ้นงานโดยใช้ทักษะการสื่อสาร ทักษะสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ สะท้อนให้เกิดสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2560) กล่าวว่า ผู้เรียนได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่พบจริงในชุมชนในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย เป็นการเรียนที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนให้มี ความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้การนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐานไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จนั้น ผู้สอนจะต้องระบุกลยุทธ์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชุมชน ภายใต้ความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้ศึกษากระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน

เป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/83.50 2) ประสิทธิผลของกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า 2.1) หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การค้นคว้า การแสวงหาคำตอบค้นหาความจริง ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการสรุปผลจากข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ 2.2) หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนักเรียนมีความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ การค้นพบแนวคิด และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือทักษะการสร้างสรรค์ความรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ ภักดีจิตรและคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เรื่องราวทางศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมในเขตลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และจากปราชญ์ชาวบ้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลจิต หลี่อินทร์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่องวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เรียนรู้ตามสภาพจริง จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละประเภท ได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ เรียนจากประสบการณ์จริง มากที่สุด เพื่อเป็นการตอบสนองผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การเสนอแหล่งเรียนรู้และปราชญ์ (ผู้รู้ในท้องถิ่น) ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงคนคอยชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และคอยอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และได้รับความรู้มากที่สุด

3. การประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

3.1 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 20.30 คิดเป็นร้อยละ 67.68

3.2 นักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้ที่หลากหลาย คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้จากชุมชน แหล่งเรียนรู้ และแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของจังหวัดนครสวรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ จงกลณี ภัทรกังวาน (2561) สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการศึกษาจากสภาพชุมชน โดยใช้การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ จากคนในชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ และสอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2560) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการหาความรู้และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์ การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และเป็นผู้ชี้แนะในระหว่างเรียน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ “โลก แห่งความจริง” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการ หรือลักษณะของชุมชนนั้น ๆ เพื่อสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ที่บูรณาการกลยุทธ์การสอนอย่างหลากหลายวิธีร่วมกับการทำโครงงานที่ผู้เรียน ได้สัมผัสชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความหลากหลายและความเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสู่การทำงานในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัชร จำปา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนมีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น ผู้เรียนมีคะแนนในการประเมินความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีสำนึกรักษ์ท้องถิ่นในระดับมากที่สุด และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้ศึกษากระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

นักเรียนมีความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ การค้นพบแนวคิด และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการสร้างสรรค์ความรู้ และผลการขยายผลกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ ภักดีจิตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยควรจะจัดทำเป็นระดับชั้นที่ชัดเจนในระดับการศึกษาเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสมรรถนะผู้เรียนได้

2. ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งต่อไป เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะผู้เรียน ผลงานหรือชิ้นงานของผู้เรียน

3. ผู้วิจัยควรพัฒนาครูด้านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานและพัฒนาชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนควรมีการศึกษาการนำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป

2. สถานศึกษาควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักศึกษาและชุมชน และมีการติดตามประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กล้า ทองขาว. (2550). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

_____. (2561). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management =CBEM)*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2564, จาก www. dpu. ac. th/ ces/ download. php?file name=1377584927.docx.

จงกลณี ภัทรกังวาน. (2561). *การศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดิษยุทธ์ บัวจูม, อังศินันท์ อินทรกำแหง, พรรณี บุญประกอบ และคนอื่น ๆ. (2014). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะแนงวิทยา. *Journal of Behavioral Science*, 2(20), 18 - 36.

พูลจิต หลี่อินทร์. (2556). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรม ประเพณี ในท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2565). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการและสังคมศาสตร์*, 17(1), 61-76.

เยาวเรศ ภักดีจิตร และคณะ. (2562). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เรื่องราวทางศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 2(1), 17–30.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

_____. (2557). *นวัตกรรมสู่การเป็นประเทศแห่งการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.gotoknow.org/posts/565909.

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,* 11(3), 179-191.

ศศิพัชร จำปา. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์. *Veridian E-Journal,Silpakorn University*, 9(2), 1158–1171.

ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). *กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุชาติ แสงทอง. (2557). *การสังเคราะห์ตัวแบบความหลากหลายทางวัฒนธรรมสุขภาพชุมชนสู่การประยุกต์ใช้อย่างยั่งยืน.* นครสวรรค์: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bednar, S. and Simpson, N. B. (2013, December). *Incorporating community-based learning in a course on the economics of poverty*. Retrieved on February 14, 2020, from https://www.aeaweb.org/conference/2014/retrieve.php?pdfid=214

Bedri, Z,de Frein, R. and Dowling, G. (2017, December 18). Community-based learning : A primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1), Retrieved on February 14, 2020, from https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/5.

Melaville, A, Berg, A. C. and Blank M. J. (2015, May 20). *Community-based learning :Engaging students for success and citizenship. Partnerships/Community. Paper 40*. Retrieved on February 14, 2020, from http://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40.

Saavedra, A. R. and Opfer, V. D. (2012, April). *Teaching and learning 21st century skills : Lessons from the learning sciences.* Asia Society, Retrieved on February 14, 2020, from https://asiasociety.org/education/teaching-and learning-21st-century-skills

****